

Summerschool

In de ban van het boek

Zondag 22 augustus t/m vrijdag 3 september
www.bijzonderecollecties.uva.nl/summerschool

De Leerstoelgroep Boekwetenschap en Handschriftenkunde en de Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam organiseren deze zomer, in samenwerking met het Congresbureau van de UvA, voor de eerste keer een summerschool over de geschiedenis van het boek. Het aanbod van cursussen, workshops, colleges en masterclasses is interessant voor iedereen die in de ban is van het boek: onderzoekers, studenten, bibliotheek- en museummedewerkers en alle andere liefhebbers van boeken en manuscripten, bibliotheken en antiquariaten, druktechnieken en typografie, papier, perkament en inkt.

Deelnemers aan de summerschool kunnen een keuze maken uit een 'à la carte'-programma. Naast diepgaande cursussen en masterclasses zijn er toegankelijke lezingen en excursies waarbij topstukken uit de collecties worden getoond en de deuren opengaan bij de Bijzondere Collecties en de prachtige Artis Bibliotheek. Iedere dag weer kunnen deelnemers kiezen uit een breed aanbod van activiteiten. Het programma wordt aangevuld met een talkshow, een Boekensalon over Boudewijn Büch, rondleidingen, boekpresentaties en informele bijeenkomsten.

Contactgegevens

Bijzondere Collecties
van de Universiteit van Amsterdam
Oude Turfmarkt 129 (Rokin)
1012 GC Amsterdam
020-5257300
summerschool-bc@uva.nl

Inhoud

Inschrijven	1
Openingsmanifestatie	2
Cursussen	2
Colleges	3
Workshops	6
Masterclasses	7
Rondleidingen	10
Collectiepresentaties	11
Slotmanifestatie	13
Personalia	14

Inschrijven

Voor *cursussen*, *colleges*, *workshops* en *masterclasses* kunt u zich online inschrijven via www.eventure-online.com/eventure/welcome.do?type=participant&congress=30_ASS&page=index. Eventuele kortingen worden verwerkt in de factuur die u te zijner tijd wordt toegezonden.

Voor *rondleidingen* en *collectiepresentaties* kunt u zich opgeven via summerschool-bc@uva.nl. Vermeld in de mail uw naam en adresgegevens, voor welke programmaonderdelen u zich opgeeft en met hoeveel personen u komt.

Prijzen staan per onderdeel vermeld in het programma en op het online inschrijfformulier. Sommige onderdelen zijn gratis toegankelijk. Voor medewerkers van de UvA en voor studenten van de UvA en van andere onderwijsinstellingen geldt een korting van 50% op de prijs van cursussen, workshops en masterclasses.

Vrienden van de Bibliotheek van de Universiteit van Amsterdam krijgen op cursussen, workshops en masterclasses een korting van € 25. U kunt zich aanmelden als nieuwe Vriend via het online inschrijfformulier.

Openingsmanifestatie

- Welkomstwoord
- Openingslezing door prof. dr. Herman Pleij: 'Met een boekje in een hoekje? Over het kortstondige succes van privélezen'
- Presentatie van het programma door Lisa Kuitert en Garrelt Verhoeven
- Presentatie van het eerste exemplaar van *A changing view from Amsterdam* door David McKitterick, de boekuitgave van de Frederik Muller Lezing 2008
- Rondleidingen door de Bijzondere Collecties en door de tentoonstelling *Irma Boom: Biography in Books*
- Borrel

<i>datum</i>	zondag 22 augustus
<i>tijd</i>	16.00–18.00 uur
<i>locatie</i>	Museumcafé Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers</i>	max. 90
<i>toegang</i>	gratis

Cursussen

Vijf intensieve cursussen voor professionals en liefhebbers: studenten, onderzoekers, bibliotheek- of museummedewerkers en andere belangstellenden die in hun studie, onderzoek of werk met het boek in aanraking komen en zich daar verder in willen verdiepen. Elke cursus vindt plaats op vijf achtereenvolgende ochtenden (één cursus op vijf achtereenvolgende middagen) en duurt drie uur per dag.

Archeologie van het handschrift

Deze cursus vormt een inleiding in de geschiedenis, productie en vormgeving van het handgeschreven boek, vooral gedurende de middeleeuwen. Na een kort overzicht van de ontwikkeling die geleid heeft tot het Latijnse alfabet wordt de ontwikkeling van het boekschrift gevolgd, een en ander steeds gerelateerd aan de cultuurgeschiedenis van het Westen. Daarnaast wordt aandacht besteed aan schriftdragers, schrijfinstrumenten, lay-out, decoratie, illustratie en het inbinden van tekstdragers in West-Europa. Tevens wordt men vertrouwd gemaakt met de terminologie binnen het vakgebied.

<i>docent</i>	Jos Biemans
<i>data</i>	maandag 30 augustus t/m vrijdag 3 september
<i>tijd</i>	9.00–12.00 uur
<i>locatie</i>	Regentenkamer Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers</i>	min. 5, max. 20
<i>prijs</i>	€ 475

Het boek als ding: zetten en drukken in de handpersperiode

Deze cursus geeft een overzicht van het drukproces en de materiële aspecten van het op de handpers gedrukte boek. Het is een grondige cursus analytische bibliografie die een uitstekende basis biedt voor alle studenten, onderzoekers, antiquaren en bibliotheek- en museummedewerkers die te maken krijgen met boeken uit de periode van de uitvinding van de boekdrukkunst tot de vroege negentiende eeuw. Behalve de colleges worden ook (facultatieve) opdrachten gegeven. U doet dan zelfstandig onderzoek in de bibliotheek van Bijzondere Collecties.

<i>docenten</i>	Piet Verkruijsse & Paul Dijstelberge
<i>data</i>	maandag 23 t/m vrijdag 27 augustus
<i>tijd</i>	9.00–12.00 uur
<i>locatie</i>	Artis Bibliotheek, Plantage Middenlaan 45
<i>deelnemers</i>	min. 5, max. 20
<i>prijs</i>	€ 475

The Book in Western Europe

This course examines the manufacture, contexts and circulation of books in Western Europe from the late antique world to the late nineteenth century. It will seek out common themes as well as differences in manuscript and print environments. The first two classes will be devoted to medieval manuscripts, and the remainder to the printed book. Each class will draw on the resources of the Special Collections of Amsterdam University, and students will be encouraged to understand how much evidence can be recovered by looking at original material. Students taking this course will be given some background reading that they should have undertaken before the start.

<i>lecturers</i>	Rosamond McKitterick & David McKitterick
<i>dates</i>	Monday 23 through Friday 27 August
<i>time</i>	9.00–12.00 a.m.
<i>location</i>	Regentenkamer Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>participants</i>	min. 5, max. 20
<i>price</i>	€ 475

Materie van het boek

In vijf sessies verkennen de cursisten de materiële kant van het boek: waaruit bestaat het, hoe zit het in elkaar, hoe ziet het eruit? De materiële veranderingen van het boek in de loop der tijden en daarmee het veranderende uiterlijk komen ook aan bod. De makelij van verschillende materialen zal aan de hand van een aantal (oude) films geïllustreerd worden. Deze cursus is geschikt voor eenieder die weinig (basis)kennis van de materiële aspecten van papier, leer, perkament en boekbinden heeft. Voor zes personen bestaat de mogelijkheid in de middag de opgedane kennis in praktijk te brengen (zie de volgende cursus).

<i>docent</i>	Bas van Velzen
<i>data</i>	maandag 30 augustus t/m vrijdag 3 september
<i>tijd</i>	9.00–12.00 uur
<i>locatie</i>	ICN lesruimte, Ateliergebouw, Hobbemastraat 22 (naast het Zuiderbad)
<i>deelnemers</i>	min. 5, max. 20
<i>prijs</i>	€ 475

De praktijk van het boek

In dit praktijkonderdeel wordt nader gekeken naar eigenschappen van papier, leer en perkament. Deze praktijksessies leveren uiteindelijk een gebonden boekje met een zelfgemaakte sier-papieren bandbekleding op.

<i>docent</i>	Bas van Velzen
<i>data</i>	maandag 30 augustus t/m vrijdag 3 september
<i>tijd</i>	13.00–16.00 uur
<i>locatie</i>	UvA lesatelier boek en papier, Ateliergebouw, Hobbemastraat 22
<i>deelnemers</i>	max. 6
<i>prijs</i>	€ 475

Colleges

In de middaguren worden tien colleges gegeven over tien opmerkelijke stukken uit de Bijzondere Collecties. De colleges worden dagelijks gehouden en duren 1,5 uur. Tijdens de colleges worden boeken en handschriften getoond en besproken die om wat voor reden dan ook uniek of belangrijk, maar in elk geval bijzonder zijn. Deze colleges zijn geschikt voor alle boeken-liefhebbers en vergen geen vooropleiding of voorbereiding.

<i>locatie</i>	Nina van Leerzaal, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers</i>	max. 60 per college
<i>toegang</i>	€ 10 per college of € 45 voor de eerste week (23 t/m 27 augustus) of € 75 voor de hele reeks

Het Caesar-handschrift

College over het beroemde handschrift met Caesars *De bello Gallico*, dat in 1706 gekocht werd op de veiling van de bibliotheek van de Amsterdamse koopman Jan Six. Dit karolingische handschrift uit het begin van de negende eeuw is een van de twee oudste tekstgetuigen van Caesars werk en vormt de basis voor menige schooluitgave.

docent Jos Biemans
datum maandag 23 augustus
tijd 14.00–15.30 uur

Het Machzor uit Esslingen

Het oudste handschrift uit de collectie van de Bibliotheca Rosenthaliana is het Machzor, of feestgebedenboek, uit Esslingen aan de Neckar. Het is het oudste Hebreeuwse handschrift afkomstig uit Duitsland waarin zowel plaats als datum (12 januari 1290) van voltooiing is aangegeven, in een uitgebreid colofon. Naast belangrijke liturgische teksten bevat het interessante aanwijzingen over het gebruik van het handschrift in de 720 jaar van zijn bestaan.

docent Emile Schrijver
datum dinsdag 24 augustus
tijd 14.00–15.30 uur

De *Hypnerotomachia Poliphili*

College over een van de meest curieuze boeken die ooit verschenen zijn: de *Hypnerotomachia Poliphili*, in 1499 uitgegeven door de Venetiaanse drukker Aldus Manutius. Deze raadselachtige roman, 'het mooiste boek ooit gedrukt', is een cultboek geworden, hevig begeerd door boekenverzamelaars.

docent Frans A. Janssen
datum woensdag 25 augustus
tijd 14.00–15.30 uur

Andreas Vesalius, *De humani corporis fabrica*

Andreas Vesalius' *De humani corporis fabrica* uit 1543 geldt als een mijlpaal in de geschiedenis. Hier roeide iemand tegen de geweldige stroom van heersende opinies en de kerk in om een nieuw wetenschapsterrein te vestigen. Of niet? Want hoe kan een controversiële vernieuwer een van de mooiste en duurste boeken van zijn tijd uitgeven en het ook nog eens opdragen aan de keizer? We hebben hier niet alleen te maken met een bijzonder boek maar ook met een sollicitatiebrief: Vesalius werd lijfarts van de keizer.

docent Paul Dijkstra
datum donderdag 26 augustus
tijd 14.00–15.30 uur

Roland Lassus, *Magnus opus musicum*

Het *Magnus opus musicum* van de Nederlandse componist Roland Lassus, ook bekend als Orlando di Lasso, verscheen te München in 1604, twee decennia na zijn dood. Deze schitterende uitgave werd door zijn zonen gerealiseerd als eerbetoon aan deze belangrijkste componist van de zestiende eeuw.

docent Simon Groot
datum vrijdag 27 augustus
tijd 14.00–15.30 uur

P.C. Hooft, *Nederlandsche Historien*

Pieter Cornelisz Hooft (1581–1647) verwierf al op jonge leeftijd naam als dichter van aanstekelijke liefdespoëzie en als schrijver van succesvolle toneelstukken zoals *Geeraerdt van Velsen* en *Warenar*. Vanaf 1618 gooide hij het roer om en ging hij werken aan een geschiedschrijving van de Nederlandse Opstand naar klassiek model. In 1642 verscheen het eerste deel van dit reuzenproject, de *Nederlandsche Historien*. Een college over klassieke inspiratie, bronnen en bronnenkritiek, klad en nettekst, en een grootse uitgave.

docent Johan Koppenol
datum maandag 30 augustus
tijd 14.00–15.30 uur

De *Atlas der Neederlanden*

De *Atlas der Neederlanden* is een verzamelaarsatlas met meer dan zeshonderd kaarten die Nederland in de achttiende eeuw laten zien. De atlas zal binnenkort gerestaureerd, gedigitaliseerd, gefacsimileerd en in 2013 tentoongesteld worden.

docent Jan Werner
datum dinsdag 31 augustus
tijd 14.00–15.30 uur

Charles Darwin, *On the Origin of Species*

On the Origin of Species van Charles Darwin verscheen op 24 november 1859 bij de Londense uitgever John Murray in een oplage van 1250 exemplaren. Het boek bracht een schok teweeg in de wetenschappelijke wereld. Tientallen herdrukken en vertalingen van het boek verschenen in de anderhalve eeuw na 1859. Slechts twee exemplaren van de eerste druk zijn te vinden in Nederlandse openbare verzamelingen, één daarvan bij de Bijzondere Collecties.

docent Garrelt Verhoeven
datum woensdag 1 september
tijd 14.00–15.30 uur

Multatuli, *Max Havelaar*

In 1860 verscheen een boek dat de Nederlandse geschiedenis een andere wending zou geven: *Max Havelaar of de koffij-veilingen van de Nederlandsche Handel-Maatschappij*. Multatuli, pseudoniem van Eduard Douwes Dekker, wilde met het boek de misstanden aan de kaak stellen die hij als ambtenaar had gezien in Nederlands-Indië. De uitzonderlijke literaire kwaliteit van *Max Havelaar* is altijd geroemd, en met recht geldt Multatuli als een van de belangrijkste schrijvers uit onze literatuur. Maar het was hem niet te doen om de kunst, hij wilde vooral de publieke opinie beïnvloeden. Hoewel hij zijn boodschap verpakte als roman, was het een vlijmscherpe politieke satire.

docent Gijsbert van Es
datum donderdag 2 september
tijd 14.00–15.30 uur

Anne Frank, *Het Achterhuis*

De uitgave van het dagboek van Anne Frank was een moeizaam proces en dat het zo'n groot succes zou worden lag niet bepaald voor de hand. Zo was er papierschaarste, bestond er een stuwmeer van onuitgegeven manuscripten en was er maar matig belangstelling voor egodocumenten uit de oorlog. Ook bij uitgeverij Contact, waar het boek in 1947 verscheen, waren er problemen. Het archief van deze uitgeverij wordt bewaard bij de Bijzondere Collecties. Lisa Kuitert laat in dit college enkele belangrijke documenten uit dit archief zien, legt uit hoe deze

te interpreteren zijn en gaat ook in op de herkomst van het exemplaar van *Het Achterhuis* – een eerste druk – dat in het bezit is van de bibliotheek.

docent Lisa Kuitert
datum vrijdag 3 september
tijd 14.00–15.30 uur

Workshops

De workshops zijn bedoeld om bijzondere onderwerpen uit de boekgeschiedenis nader te introduceren bij een geïnteresseerd en al enigszins ingevoerd publiek. Of voor boekhistorici die eens een keer buiten hun eigen belangstellingsgebied willen rondsnuffelen. De workshops zijn praktisch van opzet.

Omgaan met bijzondere materialen

Sinds enkele decennia is het bewustzijn gegroeid dat boeken uit vroeger eeuwen niet alleen tekstdragers zijn maar ook cultuurhistorisch belangrijke voorwerpen. Tijdens de workshop wordt ingegaan op de oorzaken van schade door gebruik. Het belangrijkste is echter dat er voor dagelijkse of incidentele gebruikers instructies worden gegeven voor de ‘schadevrije’ omgang met dit vaak kostbare materiaal.

docent Jos Schrijen
datum maandag 23 augustus
tijd 13.00–16.00 uur
locatie Museumcafé, Oude Turfmarkt 129
deelnemers min. 5, max. 20
prijs € 125

De waarde van het boek, het handschrift en de prent

‘Wat kost dat nou?’ De cultuurhistorische waarde van een boek is één ding, maar er hangt ook nog een prijskaartje aan. Twee experts uit het antiquariaats- en veilingwezen doen in deze workshop uit de doeken wat bepalend is voor de prijs van boeken.

docenten Ab van der Steur & Bubb Kuyper
datum maandag 23 augustus
tijd 13.00–16.00 uur
locatie Artis Bibliotheek, Plantage Middenlaan 45
deelnemers min. 5, max. 20
prijs € 125

Koken met Magirus

Een recente aanwinst van Bijzondere Collecties is het uiterst zeldzame *Koock-boeck* van Antonius Magirus uit 1655. Uit de zeventiende eeuw zijn slechts enkele Nederlandse kookboeken bewaard gebleven. Het *Koock-boeck* is dus een unieke bron om meer te weten te komen over de kookkunst in deze tijd. In de workshop komen vragen aan de orde zoals: door wie en voor wie werd het kookboekje geschreven? Hoe zien de recepten eruit (ingrediënten en bereidingswijzen) en waar komen ze vandaan? Tot slot wordt ook gedacht aan de deelnemers die na afloop thuis aan de slag willen.

docenten Marleen Willebrands & Joke Mammen
datum donderdag 26 augustus
tijd 13.00–16.00 uur
locatie Regentenkamer Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
deelnemers min. 5, max. 20
prijs € 125

Nederland in Amerikaanse kinderboeken sinds 1860

In deze workshop gaat Saskia de Bodt in op het beeld van Nederland in Amerikaanse kinderboeken sinds circa 1860. Aan de hand van vele illustraties worden de verschillende aspecten onderzocht van dit Holland-beeld, dat vooral door het beroemde boek *Hans Brinker* van Mary Mapes Dodge werd verspreid. Maar niet alleen daardoor. Rond 1880 ontstond in de Verenigde Staten een rage voor alles wat Hollands was (de 'Holland mania'). Terugkomende thema's in veel kinderboeken zijn: het historisch verleden (de geschiedenis van het democratische, burgerlijke Holland), het leven van de Hollandse kolonisten in Amerika en, natuurlijk, het karakteristieke van het kleinschalige, pittoreske landje bij de zee, waar iedereen in klederdracht lijkt te lopen. In 1940 zien we een belangrijk keerpunt: het vredige, authentieke land wordt door oorlog bedreigd.

<i>docent</i>	Saskia de Bodt
<i>datum</i>	vrijdag 27 augustus
<i>tijd</i>	13.00–16.00 uur
<i>locatie</i>	Regentenkamer Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers</i>	min. 5, max. 20
<i>prijs</i>	€ 125

Er zit muziek in de Bijzondere Collecties

Sinds 2008 is de historische muziekcollectie van de Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst (MBT) ondergebracht bij de Bijzondere Collecties. Ooit ontstaan als de gebruiksbibliotheek van de MBT, bevat deze collectie een grote hoeveelheid gedrukte muziek en handschriften uit de achttiende en negentiende eeuw. Daarnaast bevat de collectie veel werken van oudere datum, die gecollectieerd zijn door de Koninklijke Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis, een dochter van de MBT. Het oudste deel van de collectie bestaat o.a. uit muziektraktaten (met de muziektheorie van middeleeuwen en renaissance), stemboeken (met de polyfone muziek van de renaissance) en liedboeken (met de eenstemmige muziek van de Gouden Eeuw). Het jongere deel bevat naast uitgaven van talloze Amsterdamse muziekdrukkers uit de zeventiende en achttiende eeuw ook buitenlandse muziekdrukken (waaronder eerste drukken van werken van Haydn, Mozart en Beethoven). Daarnaast is er een schat aan uitvoeringsmateriaal in handschrift. Van veel Nederlandse componisten uit de negentiende en vroege twintigste eeuw zijn de nagelaten handschriften aanwezig.

<i>docent</i>	Simon Groot
<i>datum</i>	vrijdag 3 september
<i>tijd</i>	13.00–16.00 uur
<i>locatie</i>	Regentenkamer Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers</i>	min. 5, max. 20
<i>prijs</i>	€ 125

Masterclasses

De masterclasses zijn gericht op gevorderde onderzoekers en studenten die hun kennis op een specifiek gebied willen verdiepen. Bij de beschrijvingen van de masterclasses is aangegeven welke vooropleiding of voorkennis gewenst is.

Irma Boom – designing books

The renowned graphic designer Irma Boom will discuss several books which she designed, elucidating her editorial and graphic choices. Innovating as it may be, Boom's work is also rooted in a graphic tradition, which will be illustrated by nineteenth- and twentieth-century items from the Typografische Bibliotheek (part of the Tetterode Collection).

<i>lecturer</i>	Irma Boom, in collaboration with Mathieu Lommen
<i>date</i>	Monday 23 August
<i>time</i>	1.00–4.00 p.m.
<i>location</i>	Regentenkamer Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>participants</i>	min. 5, max. 20
<i>price</i>	€ 175

Irma Boom – boeken ontwerpen

De befaamde grafisch ontwerper Irma Boom bespreekt een aantal door haar vormgegeven boeken. Ze licht haar redactionele en grafische keuze toe. Hoe vernieuwend Booms werk ook is, het staat in een grafische traditie. Deze traditie zal aan bod komen met negentiende- en twintigste-eeuwse werken uit de Typografische Bibliotheek (onderdeel van de collectie Tetterode).

<i>docent</i>	Irma Boom, i.s.m. Mathieu Lommen
<i>datum</i>	dinsdag 24 augustus
<i>tijd</i>	13.00–16.00 uur
<i>locatie</i>	Regentenkamer Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers</i>	min. 5, max. 20
<i>prijs</i>	€ 175

Het Jiddische boek in Amsterdam

In de zeventiende eeuw ontwikkelde Amsterdam zich tot een belangrijk centrum van joodse boekdruk in Europa. In de eerste decennia van de Gouden Eeuw waren het vooral de Portugese joden die verantwoordelijk waren voor de productie van gedrukte boeken voor een lokale, Portugees-joodse, markt. Met de komst van grote groepen Oost-Europese Hoogduitse joden in de jaren veertig en vijftig werd Amsterdam echter al snel ook een belangrijk centrum van Jiddische boekdruk, met een markt die zich toever in Oost-Europa uitstreckte. Daarnaast was er tot in de negentiende eeuw een rijke handschriftelijke traditie, waarvan de Bibliotheca Rosenthaliana vele belangrijke voorbeelden bevat. In de masterclass zal de geschiedenis van het Jiddische gedrukte en handgeschreven boek geschetst worden aan de hand van stukken uit de Bibliotheca Rosenthaliana.

<i>docent</i>	Shlomo Berger
<i>datum</i>	woensdag 25 augustus
<i>tijd</i>	9.00–12.00 uur
<i>locatie</i>	Nina van Leerzaal, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers</i>	min. 5, max. 20
<i>prijs</i>	€ 175

Het leven van letters na het lood

Gerard Unger is een van de meest vooraanstaande letterontwerpers en grafisch vormgevers in Nederland. Iedere Nederlander komt dagelijks met zijn letters in aanraking via kranten, boeken en bewegwijzering. Unger is als hoogleraar verbonden aan de Universiteiten van Reading (UK) en Leiden. In deze masterclass neemt hij de toehoorders mee in een schets van de ontwikkeling van de drukletter na het 'Ioden tijdperk' tot in het digitale tijdperk waarin wij nu leven. Deze ontwikkelingsgang wordt getoond aan de hand van letterproeven en boeken uit de Bijzondere Collecties. De masterclass is toegankelijk voor serieuze belangstellenden in de geschiedenis van de typografie. Een vooropleiding is niet vereist.

<i>docent</i>	Gerard Unger
<i>datum</i>	woensdag 25 augustus
<i>tijd</i>	13.00–16.00 uur
<i>locatie</i>	Regentenkamer Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers</i>	min. 5, max. 20
<i>prijs</i>	€ 175

Theo van den Boogaard – striptekenen

In deze masterclass gaan striptekenaars aan de slag met de kritische kanttekeningen die Theo van den Boogaard (Witje, Sjef van Oekel) bij hun werk maakt. Van de deelnemers wordt verwacht dat zij van tevoren een pagina van hun werk insturen, zodat er gericht kan worden ingegaan op problemen van technische, perspectivische en andere aard. De masterclass zal worden ingeleid door Jos van Waterschoot, beheerder van de stripcollectie bij de Bijzondere Collecties.

<i>docent</i>	Theo van den Boogaard, i.s.m. Jos van Waterschoot
<i>datum</i>	maandag 30 augustus
<i>tijd</i>	13.00–16.00 uur
<i>locatie</i>	Regentenkamer Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers</i>	min. 5, max. 20
<i>prijs</i>	€ 175

Joodse handschriften in Amsterdam

In de Bibliotheca Rosenthaliana, de verzameling joodse boeken bij de Bijzondere Collecties, bevindt zich een aanzienlijke collectie handgeschreven bronnen. Behalve middeleeuwse codices uit de dertiende tot de vijftiende eeuw en tienduizenden brieven, zijn dat vooral boeken en zogenaamde éénbladshandschriften die inzicht geven in de rijke geschiedenis van de joden in Nederland van de zeventiende tot de twintigste eeuw. Die stukken kunnen in het Hebreeuws, het Jiddisch, het Spaans, het Portugees of het Nederlands geschreven zijn. In deze masterclass zullen belangrijke stukken besproken worden, waaronder de twee oudste, dertiende-eeuwse Hebreeuwse codices uit de collectie van de Rosenthaliana en een aantal voorbeelden van Amsterdamse Portugees-joodse calligrafie in het Spaans en het Hebreeuws. Ook zal een aantal geïllustreerde Hebreeuwse handschriften uit Midden en Noord-Europa getoond worden die beïnvloed zijn door gedrukte boeken uit Amsterdam.

<i>docent</i>	Emile Schrijver
<i>datum</i>	woensdag 1 september
<i>tijd</i>	13.00–16.00 uur
<i>locatie</i>	Regentenkamer Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers</i>	min. 5, max. 20
<i>prijs</i>	€ 175

Geschiedenis van de drukletter in de handpersperiode

Besproken worden de technieken voor het maken van drukletters (geïllustreerd met een stempel, matrijs, lettergieters gietvorm en gegoten letter) en ook de organisatie van de handel in drukletters en de relatie tussen lettersnijder, lettergieter en drukker. De evolutie van vooral romeinse letters van ca. 1470 tot ca. 1810 in hun historische en culturele context geeft de nodige achtergrond voor een aantal steekproeven met voorbeelden uit de Bijzondere Collecties (drukwerk uit de handpersperiode of recentere toepassingen van letters uit die periode). De Nederlandse Gouden Eeuw krijgt bijzondere aandacht. Zowel cursieve en eventueel textura-letters als nieuwe stijlen uit de periode 1810–1830 (met name schreefloze) worden korter besproken.

<i>docent</i>	John Lane
<i>datum</i>	donderdag 2 september
<i>tijd</i>	13.00–16.00 uur
<i>locatie</i>	Regentenkamer Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers</i>	min. 5, max. 20
<i>prijs</i>	€ 175

Rondleidingen

In de avonduren worden er rondleidingen georganiseerd. Die zijn ook bedoeld als rand-programmering voor congresbezoekers van het International Congress of Historical Sciences (ICHS 2010), dat dit jaar in Amsterdam wordt gehouden van 22 t/m 28 augustus.

Behalve door het gebouw van de Bijzondere Collecties, het Allard Pierson Museum en de Artis Bibliotheek zijn er rondleidingen door de tentoonstelling *Irma Boom: Biography in Books*. Deze eerste overzichtstentoonstelling van de vernieuwende ontwerper Irma Boom is nog t/m 3 oktober te zien bij de Bijzondere Collecties.

Rondleidingen door het gebouw van de Bijzondere Collecties en het Allard Pierson Museum zijn gratis. Voor rondleidingen kunt u zich opgeven via summerschool-bc@uva.nl. Vermeld in de mail uw naam en adresgegevens, voor welke programmaonderdelen u zich opgeeft en met hoeveel personen u komt.

Rondleidingen expositie Irma Boom

Irma Boom (1960) is een grafisch ontwerper die zich voornamelijk richt op het maken van boeken. Haar eigenzinnige ontwerpen zijn vele malen bekroond en het magnum opus *SHV* uit 1996 is intussen een icoon van 'Dutch Design'. Werk van Irma Boom is opgenomen in de collecties van het Museum of Modern Art (MoMA) in New York en het Centre Pompidou in Parijs. In 2003 schonk zij haar 'levend archief' aan de Bijzondere Collecties, waar het nu deel uitmaakt van de collecties grafische vormgeving. De tentoonstelling *Irma Boom: Biography in Books* maakt haar uitgangspunten manifest en biedt voor het eerst een breed overzicht van haar oeuvre. Behalve de highlights worden 'missers' getoond. Daarnaast is er een keuze te zien uit boeken van de Bijzondere Collecties en uit Booms privébezit die raakvlakken hebben met haar werk.

<i>data</i>	dagelijks van maandag 23 t/m vrijdag 27 augustus
<i>tijd</i>	20.00–21.00 uur
<i>locatie</i>	Tentoonstellingszalen Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers</i>	max. 20 per rondleiding
<i>prijs</i>	€ 6 (gratis voor museumjaarkarthouders én voor kopers van de tentoonstellingscatalogus)

Rondleidingen Bijzondere Collecties

Rondleiding door het gebouw van de Bijzondere Collecties aan de Oude Turfmarkt. Met aandacht voor de geschiedenis van het gebouwencomplex en het huidige gebruik ervan als bibliotheek. Bij aanwezigheid van Engelstalige bezoekers zal de rondleiding in het Engels worden aangeboden.

<i>data</i>	dagelijks van maandag 23 t/m vrijdag 27 augustus
<i>tijd</i>	19.00–19.45 uur
<i>locatie</i>	start in de centrale hal van de Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers</i>	max. 20 per rondleiding
<i>prijs</i>	gratis

Rondleidingen Allard Pierson Museum

Rondleiding door het Allard Pierson Museum aan de Oude Turfmarkt. Met aandacht voor de geschiedenis van het gebouw en het huidige gebruik ervan als museum voor de archeologische collecties van de UvA. Bij aanwezigheid van Engelstalige bezoekers zal de rondleiding in het Engels worden aangeboden.

<i>data</i>	dagelijks van maandag 23 t/m vrijdag 27 augustus
<i>tijd</i>	19.00–19.45 uur
<i>locatie</i>	start in de centrale hal van de Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers</i>	max. 20 per rondleiding
<i>prijs</i>	gratis

Rondleidingen Artis Bibliotheek

Rondleiding in de Artis Bibliotheek, de museale onderzoeksbibliotheek op het gebied van de geschiedenis van de natuurwetenschappen. De Artis Bibliotheek werd opgericht tegelijk met het Zoölogisch Genootschap Natura Artis Magistra in 1838. De bibliotheek is sinds april 2010 weer terug in de situatie zoals die ongeveer in de begintijd – de huidige galerijbibliotheek dateert van 1868 – geweest moet zijn. De collectie omvat prachtig geïllustreerde werken van 1485 tot heden met als zwaartepunten Linnaeus, Darwin, reis- en landbeschrijvingen en moderne natuurstudie. De prentencollectie van dieren is met ongeveer 90.000 stuks de grootste ter wereld.

<i>rondleiders</i>	Piet Verkruijsse & Garrelt Verhoeven
<i>datum</i>	dinsdag 24 augustus
<i>tijden</i>	17.00–18.30 uur (Nederlands) & 20.00–21.30 uur (English)
<i>locatie</i>	Artis Bibliotheek, Plantage Middenlaan 45
<i>deelnemers</i>	max. 20 per rondleiding
<i>prijs</i>	€ 10

Collectiepresentaties

In de avonden worden er tien collectiepresentaties gehouden, zowel in het Nederlands als in het Engels. Ze zijn ook bedoeld als randprogrammering voor congresbezoekers van het International Congress of Historical Sciences (ICHS 2010), dat dit jaar in Amsterdam wordt gehouden van 22 t/m 28 augustus.

Voor collectiepresentaties kunt u zich opgeven via summerschool-bc@uva.nl. Vermeld in de mail uw naam en adresgegevens, voor welke programmaonderdelen u zich opgeeft en met hoeveel personen u komt.

De Bibliotheca Rosenthaliana / *The Bibliotheca Rosenthaliana*

Conservator Emile Schrijver toont hoogtepunten uit de Bibliotheca Rosenthaliana.
Curator Emile Schrijver will show highlights from the Bibliotheca Rosenthaliana.

<i>datum / date</i>	maandag 23 augustus / Monday 23 August
<i>tijd / time</i>	8.00–9.00 p.m. (English) & 21.00–22.00 uur (Nederlands)
<i>locatie / location</i>	Onderzoekzaal Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers / participants</i>	max. 30
<i>toegang / admission</i>	€ 5

Kaarten en atlassen / *Maps and atlases*

Conservator Jan Werner toont hoogtepunten uit de collectie kaarten en atlassen.
Curator Jan Werner will show highlights from the collection of maps and atlases.

<i>datum / date</i>	maandag 23 augustus / Monday 23 August
<i>tijd / time</i>	20.00–21.00 uur (Nederlands) & 9.00–10.00 p.m. (English)
<i>locatie / location</i>	Kaartenzaal Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers / participants</i>	max. 20
<i>toegang / admission</i>	€ 5

Middeleeuwse handschriften en vroege drukunst / *Medieval manuscripts and early printed books*

Conservator Jos Biemans belicht de overgang van het handgeschreven boek naar het vroege gedrukte boek: een revolutie of een stapsgewijze ontwikkeling?
Curator Jos Biemans will focus on the transition from manuscript to printed books: a revolution or a gradual development?

<i>datum / date</i>	dinsdag 24 augustus / Tuesday 24 August
<i>tijd / time</i>	8.00–9.00 p.m. (English) & 21.00–22.00 uur (Nederlands)
<i>locatie / location</i>	Onderzoekzaal Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers / participants</i>	max. 30
<i>toegang / admission</i>	€ 5

Verzamelingen en archieven van het boekenvak / *Collections and archives of the book trade*

Conservator Menno Polak en oud-conservator Nico Kool schetsen de reikwijdte en de omvang van de verzamelingen en archieven op het gebied van het boekenvak.

Curator Menno Polak and former curator Nico Kool will give an impression of the diversity and the vast amount of collections and archives relating to the book trade.

<i>datum / date</i>	dinsdag 24 augustus / Tuesday 24 August
<i>tijd / time</i>	20.00–21.00 uur (Nederlands) & 9.00–10.00 p.m. (English)
<i>locatie / location</i>	Nina van Leerzaal, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers / participants</i>	max. 40
<i>toegang / admission</i>	€ 5

Nederlandse strips / *Dutch comic books*

Conservator Jos van Waterschoot toont hoogtepunten uit de collecties Nederlandse strips, waarvan onder meer de collectie Alfred Mazure deel uitmaakt.

Curator Jos van Waterschoot will show highlights from the collections of Dutch comic books, comprising, among others, the collection of Alfred Mazure.

<i>datum / date</i>	woensdag 25 augustus / Wednesday 25 August
<i>tijd / time</i>	8.00–9.00 p.m. (English) & 21.00–22.00 uur (Nederlands)
<i>locatie / location</i>	Onderzoekzaal Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers / participants</i>	max. 30
<i>toegang / admission</i>	€ 5

De collectie van het Nederlandsch Schoolmuseum / *The collection of the Nederlandsch Schoolmuseum*

Conservator Roelof Jansma belicht de onderwijsvernieuwingen in de negentiende eeuw aan de hand van voorbeelden uit de collectie van het Nederlandsch Schoolmuseum.

Curator Roelof Jansma will focus on educational innovations in the nineteenth century by discussing specimens from the collection of the Nederlandsch Schoolmuseum.

<i>datum / date</i>	woensdag 25 augustus / Wednesday 25 August
<i>tijd / time</i>	20.00–21.00 uur (Nederlands) & 9.00–10.00 p.m. (English)
<i>locatie / location</i>	Nina van Leerzaal, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers / participants</i>	max. 40
<i>toegang / admission</i>	€ 5

Kookboeken uit de Lage Landen / *Cookery books from the Low Countries*

Conservator Joke Mammen illustreert de geschiedenis van het koken en het kookboek in Nederland aan de hand van zeldzame voorbeelden uit de gastronomische collectie.

Curator Joke Mammen will illustrate the history of cooking and cookery books in the Netherlands by showing rare specimens from the collection of gastronomy.

<i>datum / date</i>	donderdag 26 augustus / Thursday 26 August
<i>tijd / time</i>	8.00–9.00 p.m. (English) & 21.00–22.00 uur (Nederlands)
<i>locatie / location</i>	Onderzoekzaal Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers / participants</i>	max. 30
<i>toegang / admission</i>	€ 5

Moderne literaire collecties / *Modern literary collections*

Conservator Klaas van der Hoek toont handschriften en brieven van Potgieter, Multatuli, Frederik van Eeden, Albert Verwey, Menno ter Braak, Carry van Bruggen, Jean-Paul Franssens, Arie Visser, Boudewijn Büch en andere schrijvers.

Curator Klaas van der Hoek will show manuscripts and letters from Potgieter, Multatuli, Frederik van Eeden, Albert Verwey, Menno ter Braak, Carry van Bruggen, Jean-Paul Franssens, Arie Visser, Boudewijn Büch and other writers.

<i>datum / date</i>	donderdag 26 augustus / Thursday 26 August
<i>tijd / time</i>	20.00–21.00 uur (Nederlands) & 9.00–10.00 p.m. (English)
<i>locatie / location</i>	Kaartenzaal Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers / participants</i>	max. 20
<i>toegang / admission</i>	€ 5

De drukpers van de Gouden Eeuw / *The printing press of the Dutch Golden Age*

Docenten boekwetenschap Frans A. Janssen en/of Paul Dijstelberge demonstreren het boekdrukprocedé aan de hand van een replica van een zeventiende-eeuwse boekdrukker.

Frans A. Janssen and/or Paul Dijstelberge will demonstrate the process of printing, using a replica of a seventeenth-century printing press.

<i>datum / date</i>	vrijdag 27 augustus / Friday 27 August
<i>tijd / time</i>	8.00–9.00 p.m. (English) & 21.00–22.00 uur (Nederlands)
<i>locatie / location</i>	Drukpersruimte Leerstoelgroep Boekwetenschap, Oude Turfmarkt 131
<i>deelnemers / participants</i>	max. 20
<i>toegang / admission</i>	€ 5

Bijbels en kettters / *Bibles and heretics*

Conservator Adriaan Plak toont een keuze uit de Kerkelijke Collecties. Deze bevatten niet alleen de grootste verzameling oude gedrukte bijbels in Nederland, maar ook veel uitgaven van dissidente religieuze groeperingen uit de zestiende en zeventiende eeuw.

Curator Adriaan Plak will show a choice from the Collections of Church History. They not only contain the largest collection of old printed Bibles in the Netherlands, but also a large quantity of books by and on dissident religious groups in the sixteenth and seventeenth century.

<i>datum / date</i>	vrijdag 27 augustus / Friday 27 August
<i>tijd / time</i>	20.00–21.00 uur (Nederlands) & 9.00–10.00 p.m. (English)
<i>locatie / location</i>	Onderzoekzaal Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers / participants</i>	max. 30
<i>toegang / admission</i>	€ 5

Slotmanifestatie

Het programma van de slotmanifestatie is binnenkort te vinden op www.bijzonderecollecties.uva.nl/summerschool.

<i>datum</i>	vrijdag 3 september
<i>tijd</i>	17.00–19.00 uur
<i>locatie</i>	Museumcafé Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>deelnemers</i>	max. 90
<i>toegang</i>	gratis

Personalia

Medewerkers aan de Summerschool

Prof. dr. **Shlomo Berger** (1953) is bijzonder hoogleraar Jiddische taal en cultuur, in het bijzonder in Nederland, aan de Universiteit van Amsterdam vanwege de Stichting Menasseh ben Israel Instituut.

Prof. dr. **Jos Biemans** (1951) is conservator handschriften bij de Bijzondere Collecties en doceert Handschriftenkunde aan de Universiteit van Amsterdam.

Prof. dr. **Saskia de Bodt** (1952) is bijzonder hoogleraar Illustratie aan de Universiteit van Amsterdam vanwege de Fiep Westendorp Foundation. De komende jaren werkt zij aan een overzichtsboek waarin zij de geschiedenis van de Nederlandse (kinder)boekillustraties in kaart brengt.

Theo van den Boogaard (1948) is een groot striptekenaar met een klein oeuvre. Vooral zijn Sjev van Oekel-strips zijn bekend en in een aantal talen vertaald. Van den Boogaard debuteerde op vijftienjarige leeftijd, maakte jarenlang tekeningen voor *Hitweek* en werd bekend met zijn strips *Witje* en *Ans en Hans krijgen een kans*, eveneens in een aantal talen vertaald. De laatste jaren maakte hij vooral grote architectuurtekeningen, onder meer van de Stopera en het P.C. Hoofthuis in Amsterdam en van het station van Haarlem.

Irma Boom (1960) is grafisch ontwerper en richt zich voornamelijk op het maken van boeken. Haar 'Office' in Amsterdam werkt met culturele en commerciële opdrachtgevers uit binnen- en buitenland. In 2003 schonk zij haar 'levend archief' aan de Bijzondere Collecties. Werk van Irma Boom is ook opgenomen in de collecties van het Museum of Modern Art in New York en het Centre Pompidou in Parijs.

Dr. **Paul Dijkstra** (1956) is docent Boekwetenschap en conservator bij de Bijzondere Collecties. Hij doet onderzoek naar typografisch materiaal en naar zestiende- en zeventiende-eeuwse drukkers. Samen met vormgever John Boardley (Japan) werkt hij aan een boek over typografische vormgeving dat *A Beautiful Book* gaat heten.

Gijsbert van Es (1960) is redacteur van *NRC Handelsblad* en was een van de oprichters van *nrc.next* (2006). Hij is een van de initiatiefnemers voor een Canon van de Nederlandse geschiedenis (2004) en de geschiedenisproductie *Verleden van Nederland* (2008). Eerder dit jaar werkte hij mee aan de tentoonstelling 'Het is geen roman, 't is een aanklacht! 150 jaar *Max Havelaar*' bij de Bijzondere Collecties.

Drs. **Simon Groot** is sinds 2004 betrokken bij de Toonkunstcollectie, eerst als bibliothecaris van de wetenschappelijke afdeling van de Toonkunst-Bibliotheek en sinds 2008 als conservator van de muziekhistorische collectie bij de Bijzondere

Collecties, waar de Toonkunstcollectie sindsdien is ondergebracht.

Drs. **Klaas van der Hoek** (1960) is conservator handschriften en moderne literaire collecties bij de Bijzondere Collecties. Daarnaast is hij redacteur bij UvA Erfgoed.

Drs. **Roelof Jansma** (1946) is beheerder van de historisch-pedagogische collectie en van de denksportcollectie bij de Bijzondere Collecties.

Prof. dr. **Frans A. Janssen** (1939) is emeritus hoogleraar Geschiedenis van boek en bibliotheek aan de Universiteit van Amsterdam. Hij houdt zich in het bijzonder bezig met de geschiedenis van de technieken van het zetten en drukken van boeken en met de geschiedenis van de typografische vormgeving. Zijn laatste publicatie is *Goud en koper in de boekenwereld* (2008).

Drs. **Nico Kool** (1946) was tot 2009 conservator van de boekhistorische collecties bij de Bijzondere Collecties.

Prof. dr. **Johan Koppenol** (1965) is hoogleraar Oudere Nederlandse letterkunde aan de Vrije Universiteit en is als persoonlijk hoogleraar verbonden aan de Universiteit van Amsterdam in het kader van het Centrum voor de Studie van de Gouden Eeuw.

Prof. dr. **Lisa Kuitert** (1960) is hoogleraar Boekwetenschap aan de Universiteit van Amsterdam en is gespecialiseerd in literaire uitgeverijen vanaf de negentiende eeuw.

Bubb Kuyper (1946) was werkzaam als antiquaar en veilinghouder. Hij was oprichter van het Haarlemse veilinghuis Bubb Kuyper.

John A. Lane (1955) schrijft boeken en artikelen over de geschiedenis van de drukletter, lettersnijders, lettergieters en letterproeven in onder meer de Nederlandse Gouden Eeuw. Zijn werk is onderscheiden met een Guggenheim Fellowship.

Drs. **Mathieu Lommen** (1958) is conservator grafische vormgeving bij de Bijzondere Collecties.

Drs. **Joke Mammen** is beheerder van de collectie gastronomie bij de Bijzondere Collecties. Zij is historicus en is sinds 1991 werkzaam bij de Bijzondere Collecties.

Prof. Dr. **David McKitterick** (1948) is Honorary Professor of Historical Bibliography at Cambridge, where he is also Librarian and Fellow of Trinity College. He is a Fellow of the British Academy. Besides being one of the general editors of the Cambridge history of the book in Britain, he edited the volume covering 1830–1914. His books include a three-volume history of Cambridge University

Press and Print, manuscript and the search for order (2003). He received the Gold Medal of the Bibliographical Society in 2005, and gave the inaugural Frederik Muller Lecture in Amsterdam in 2008.

Prof. Dr. **Rosamond McKitterick** (1949) is Professor of Mediaeval History at the University of Cambridge, and a Fellow of Sidney Sussex College. She is a specialist on Carolingian Europe, and she has made a particular study of manuscript evidence from this period. Her books include *The Carolingians and the written word* (1989) and most recently several studies on history and memory and a biography of Charlemagne (2008). She is a Corresponding Fellow of the Austrian Academy. In 2010 she won the Heineken prize for history, awarded by the Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen.

Drs. **Adriaan Plak** (1952) is sinds 1997 conservator kerkelijke collecties bij de Bijzondere Collecties en bibliothecaris van de Doopsgezinde Bibliotheek.

Prof. dr. **Herman Pleij** (1943) is emeritus hoogleraar Historische Nederlandse letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam, met bijzondere belangstelling voor literatuur en drukpers in de beginperiode. Hij werkt momenteel aan een studie over Anna Bijns, Antwerps dichteres.

Dr. **Menno Polak** (1951) is sinds begin 2010 conservator boekhistorische collecties bij de Bijzondere Collecties en programmamanager archief- en collectieontsluiting bij UvA Erfgoed.

Jos Schrijen (1958) studeerde kunstgeschiedenis en archeologie aan de Radbouduniversiteit te Nijmegen en bouwhistorie en monumentenzorg aan de Hogeschool van Utrecht. Vanaf 1983 was hij restaurator van boeken en archivalia. Van 1992 tot 2007 had hij een eigen atelier in Nijmegen. Tegenwoordig is hij als docent verbonden aan de opleiding Conservering & Restauratie van de Universiteit van Amsterdam. Daarnaast werkt hij als zelfstandig bouwhistoricus.

Dr. **Emile Schrijver** (1962) is sinds 2003 conservator van de Bibliotheca Rosenthaliana, de verzameling judaïca en hebraïca bij de Bijzondere Collecties. Hij was voordien onder meer directeur van het Menasseh ben Israel Instituut voor Joodse sociaal-wetenschappelijke en cultuurhistorische studies.

Ab van der Steur (1938) is antiquaar te Haarlem en auteur van talrijke publicaties over historische en boekhistorische onderwerpen.

Prof. dr. **Gerard Unger** (1942) is typograaf en letterontwerper. Hij studeerde grafische vormgeving aan de Gerrit Rietveld Academie te Amsterdam, was werkzaam bij Total Design en Joh. Enschedé en Zonen, en werd al snel zelfstandig. Lang gaf hij les aan de Rietveld Academie en momenteel is hij professor Typografische vormgeving aan de Universiteit Leiden en professor Letterontwerpen aan de Universiteit van Reading in Engeland. Unger ontwierp tijdschriften, postzegels, boeken, jaarverslagen, maar zijn letterontwerpen zijn het bekendst.

Bas van Velzen (1955) is via de grafische vakken in de papierrestauratie terechtgekomen. In 1980–1984 volgde hij de Opleiding Restauratoren. Naast het werken in zijn eigen bedrijf is hij vanaf 1995 betrokken bij het opleiden van boek- en papierrestauratoren. Hij combineerde het restauratorschap bij het Instituut Collectie Nederland met het docentschap aan de opleiding van het ICN. Sinds vier jaar is hij hoofddocent Boek- en papierrestauratie bij de leerstoelgroep Conservering en Restauratie van de UvA.

Drs. **Garrelt Verhoeven** (1966) is hoofdconservator bij de Bijzondere Collecties. Hij studeerde in Leiden boekwetenschap en specialiseerde zich in het zeventiende-eeuwse boekbedrijf. Hij werkte vijf jaar in het antiquariaat en voordat hij naar Amsterdam kwam, was hij werkzaam bij de Koninklijke Bibliotheek als projectleider digitalisering.

Dr. **Piet Verkruijsse** (1943) is conservator a.i. van de Artis Bibliotheek en oud-docent Boekwetenschap en handschriftenkunde aan de Universiteit van Amsterdam, met als specialisatie systematische en analytische bibliografie.

Drs. **Jos van Waterschoot** (1965) is adjunct-conservator bij de Bijzondere Collecties voor de stripcollectie, de boekhistorische collecties en de moderne literaire collecties. Multatulikenner.

Drs. **Jan Werner** (1950) is conservator kaarten en atlanten bij de Bijzondere Collecties. Hij studeerde af als historisch geograaf, met nevenspecialisaties historische cartografie en boek- en bibliotheekwetenschap.

Drs. **Marleen Willebrands** (1953) is diëtiste en neerlandica. Zij vertaalde de tekst van Magirus' *Koock-boeck* in modern Nederlands (Jozef Schildermans, Hilde Sels & Marleen Willebrands, *Lieve schat, wat vind je lekker? Het Kooeboec van Antonius Magirus (1612) en de Italiaanse keuken van de renaissance*, Leuven 2007).

BIJZONDERE COLLECTIES
